

WHANAKETANGA: REO

Te Tino Wāhanga Reo	Te Marautanga o Aotearoa Whāinga Paetae Matua	E hāngai ana ki te ākonga kua tutuki i a ia te Taumata 1–5 o <i>Te Marautanga o Aotearoa</i> me te mahi ko ia anake				
		Whanaketanga 1	Whanaketanga 2	Whanaketanga 3	Whanaketanga 4	Whanaketanga 5
Āheinga Reo Ngā pūtāke me ngā hua o te whakamahi reo — he aha tātou i whakawhiti whakaaro ai, ētahi ki tētahi, ko wai mā e whakawhiti whakaaro ana?	Ka tutuki te whānuitanga o ngā āheinga reo i roto i te wairua ngahau me te hiahia ki te whakawhitiwhiti whakaaro.	TAHA KŌRERO Ka mārama atu, ka tautohu anō te ākonga i ngā kōrero māmā ā-waha, ā, ka tutuki i a ia āna ake pūtāke kōrero me ngā pīkaunga kōrero i te taumata tuatahi o te marautanga.	Ka tautohu, ka whakamārama anō te ākonga i ngā pūtāke o te kōrero ā-waha, ā, ka tutuki i a ia āna ake pūtāke kōrero, ētahi pūtāke ake a te Māori, me ngā pīkaunga kōrero i te taumata tuarua o te marautanga.	Ka tātari te ākonga i ngā pūtāke me ngā horopaki o te kōrero ā-waha, ā, ka tutuki i a ia āna ake pūtāke kōrero, ētahi pūtāke ake a te Māori, me ngā pīkaunga kōrero i te taumata tuatoru o te marautanga.	Ka whakataurite te ākonga i ngā pūtāke me ngā horopaki maha o ngā kōrero ā-waha, ā, ka tutuki i a ia ngā pūtāke o te kōrero, ētahi pūtāke ake a te Māori, me ngā pīkaunga kōrero i te taumata tuawhā o te marautanga.	Ka mārama atu, ka arotake anō te ākonga i ngā pūtāke me ngā horopaki maha o ngā kōrero ā-waha, ā, ka tutuki i a ia ngā pūtāke o te kōrero, ētahi pūtāke ake a te Māori, me ngā pīkaunga kōrero i te taumata tuarima o te marautanga.
		TAHA PĀNUI Ka mārama atu, ka tautohu anō te ākonga, i ngā pūtāke o ngā tuhinga kei te tīmatanga o te taumata Kiekie (KKa), kei te taumata tuatahi anō o te marautanga.	Ka mārama atu, ka whakamārama anō te ākonga i ngā pūtāke o ngā tuhinga kei te mutunga o te taumata Kiekie (KKi), kei te taumata tuarua anō o te marautanga.	Ka mārama atu, ka tātari anō te ākonga i ngā pūtāke o ngā tuhinga kei waenga o te taumata Pīngao (KPe), kei te taumata tuatoru anō o te marautanga.	Ka mārama atu, ka whakataurite anō te ākonga i ngā pūtāke o ngā tuhinga kei te mutunga o te taumata Pīngao (KPo), kei te taumata tuawhā anō o te marautanga.	Ka mārama, ka arotake anō te ākonga i ngā pūtāke o ngā tuhinga kei te taumata Miro, kei te taumata tuarima anō o te marautanga.
		TAHA TUHITUHI Ka mārama te ākonga he take tō te tuhituhi, ka tautohu anō i ngā momo tuhinga māmā, ā, ka tutuki i a ia ngā tuhinga māmā mō āna ake kaupapa i te taumata tuatahi o te marautanga.	Ka mārama te ākonga ki ētahi pūtāke tuhituhi me ētahi momo tuhinga, ā, ka tutuki i a ia āna ake pūtāke tuhituhi, ētahi pūtāke ake a te Māori, me ngā pūtāke i te taumata tuarua o te marautanga.	Ka mārama te ākonga ki ētahi pūtāke tuhituhi me ētahi momo tuhinga, ā, ka tutuki i a ia āna ake pūtāke tuhituhi, ētahi pūtāke ake a te Māori, me ngā pūtāke i te taumata tuatoru o te marautanga.	Ka mārama te ākonga ki ngā pūtāke me te āhua o ngā momo tuhinga āhua huhua nei, ā, ka tutuki i a ia āna ake pūtāke tuhituhi, ētahi pūtāke ake a te Māori, me ngā pūtāke i te taumata tuawhā o te marautanga.	Ka mārama atu, ka tātari anō te ākonga ki te kaupapa, i te pūtāke, me te āhua o ngā momo tuhinga āhua huhua nei, ā, ka tutuki i a ia āna ake pūtāke tuhituhi, ētahi pūtāke ake a te Māori, me ngā pūtāke i te taumata tuarima o te marautanga.
Puna Reo He toro i ngā pūnaha reo — he aha te reo e whakamahia ana?	Ka tipu haere tonu te puna kupu me ngā āhuatanga katoa o te kupu.	TAHA KŌRERO Ka tautohu, ka whakamahi anō te ākonga i ngā āhuatanga reo me ngā whakatakoto māmā e tutuki ai ngā pīkaunga kōrero i te taumata tuatahi o te marautanga.	Ka whakamārama atu, ka whakamahi anō te ākonga i ngā āhuatanga reo me ngā whakatakoto e tutuki ai ngā pīkaunga kōrero i te taumata tuarua o te marautanga.	Ka tātari, ka whakamahi anō te ākonga i ngā āhuatanga reo me ngā whakatakoto e tutuki ai ngā pīkaunga kōrero i te taumata tuatoru o te marautanga.	Ka whakamahi, ka whakataurite anō te ākonga i ngā āhuatanga reo e tutuki ai ngā pīkaunga kōrero i te taumata tuawhā o te marautanga.	Ka whakamahi, ka arotake anō te ākonga i ngā āhuatanga reo e tutuki ai ngā pīkaunga kōrero i te taumata tuarima o te marautanga.
		TAHA PĀNUI Ka mārama atu, ka tautohu anō te ākonga, i ngā āhuatanga reo me ngā whakatakoto i roto i ngā tuhinga kei te tīmatanga o te taumata Kiekie (KKa), kei te taumata tuatahi anō o te marautanga.	Ka mārama atu, ka whakamārama anō te ākonga i ngā āhuatanga reo me ngā whakatakoto i roto i ngā tuhinga kei te mutunga o te taumata Kiekie (KKi), kei te taumata tuarua anō o te marautanga.	Ka mārama atu, ka tātari anō te ākonga i ngā āhuatanga reo me ngā whakatakoto i roto i ngā tuhinga kei waenga o te taumata Pīngao (KPe), kei te taumata tuatoru anō o te marautanga.	Ka mārama atu, ka whakataurite anō te ākonga i ngā āhuatanga reo me ngā whakatakoto i roto i ngā tuhinga kei te mutunga o te taumata Pīngao (KPo), kei te taumata tuawhā anō o te marautanga.	Ka mārama atu, ka arotake anō te ākonga i ngā āhuatanga reo me ngā whakatakoto i roto i ngā tuhinga kei te taumata Miro, kei te taumata tuarima anō o te marautanga.
		TAHA TUHITUHI Ka mārama atu, ka whakamahi anō te ākonga i ngā āhuatanga reo me ngā whakatakoto māmā o te taumata tuatahi o te marautanga i roto i āna tuhituhi.	Ka mārama atu, ka whakamahi anō te ākonga i ngā āhuatanga reo me ngā whakatakoto i roto i āna tuhituhi i te taumata tuarua o te marautanga.	Ka mārama atu, ka whakamahi anō te ākonga i ngā āhuatanga reo me ngā whakatakoto i roto i āna tuhituhi i te taumata tuatoru o te marautanga.	Ka mārama atu, ka whakamahi anō te ākonga i ngā āhuatanga reo me ngā whakatakoto i roto i āna tuhituhi i te taumata tuawhā o te marautanga.	Ka mārama atu, ka whakamahi anō te ākonga i ngā āhuatanga reo i roto i āna tuhituhi i te taumata tuarima o te marautanga.
Rautaki Reo Te whakaaro arohaehae, te tātari pārongo — te āhua o te whakaaro ki te reo, te āhua o te whakamahi i te reo.	Ka whakamahi rautaki reo, ā, ka taea te whakamārama i ngā huarahi kua whāia hei whakatutuki i tāna i whakaputa ai, i rongo ai.	TAHA KŌRERO Ka tautohu, ka whakamahi anō te ākonga i ngā rautaki e mārama ai ia ki tāna e rongo ana, e mārama anō ai ētahi atu ki ōna whakaaro.	Ka whakamahi, ka whakamārama anō te ākonga i ētahi rautaki e mārama ai ia ki tāna e rongo ana, e mārama anō ai ētahi atu ki ōna whakaaro.	Ka tātari, ka whakamahi anō te ākonga i ngā rautaki e mārama ai ia ki tāna e rongo ana, e mārama anō ai ētahi atu ki ōna whakaaro.	Ka whakamahi, ka whakataurite anō te ākonga i ngā rautaki e mārama ai ia ki tāna e rongo ana, e mārama anō ai ētahi atu ki ōna whakaaro.	Ka whakamahi, ka arotake anō te ākonga i ngā rautaki āhua huhua nei e mārama ai ia ki tāna e rongo ana, e mārama anō ai ētahi atu ki ōna whakaaro.
		TAHA PĀNUI Ka mārama atu, ka tautohu, ka whakamahi anō te ākonga i ētahi rautaki pānui e mārama ai ngā tuhinga kei te tīmatanga o te taumata Kiekie (KKa), kei te taumata tuatahi anō o te marautanga.	Ka whakamahi, ka whakamārama anō te ākonga i ngā rautaki pānui e mārama ai ia ki ngā tuhinga kei te mutunga o te taumata Kiekie (KKi), kei te taumata tuarua anō o te marautanga.	Ka tātari, ka whakamahi anō te ākonga i ētahi rautaki pānui e mārama ai ia ki ngā tuhinga kei waenga o te taumata Pīngao (KPe), kei te taumata tuatoru anō o te marautanga.	Ka whakamahi, ka whakataurite anō te ākonga i ngā rautaki pānui e mārama ai ngā tuhinga kei te mutunga o te taumata Pīngao (KPo), kei te taumata tuawhā anō o te marautanga.	Ka whakamahi, ka arotake anō te ākonga i ngā rautaki pānui e mārama ai ia ki ngā tuhinga kei te taumata Miro, kei te taumata tuarima anō o te marautanga.
		TAHA TUHITUHI Ka mārama atu, ka whakamahi anō te ākonga i ngā rautaki kua tohua i te taumata tuatahi o te marautanga hei whakaputa i ōna whakaaro i roto i āna tuhinga.	Ka mārama atu, ka whakamahi anō te ākonga i ngā rautaki āhua huhua nei kua tohua i te taumata tuarua o te marautanga, hei whakaputa i ōna whakaaro i roto i āna tuhinga.	Ka mārama atu, ka whakamahi anō te ākonga i ngā rautaki āhua huhua nei kua tohua i te taumata tuatoru o te marautanga, hei whakaputa i ōna whakaaro i roto i āna tuhinga.	Ka mārama atu, ka whakamahi anō te ākonga i ngā rautaki āhua huhua kua tohua i te taumata tuawhā o te marautanga, hei whakaputa i ōna whakaaro i roto i āna tuhinga.	Ka mārama atu te ākonga, ka whakamahi anō i ngā rautaki āhua huhua nei kua tohua i te taumata tuarima o te marautanga, hei whakaputa i ōna whakaaro i roto i āna tuhinga.

He Kupu Taka

arotake ..... evaluate
 āhuatanga reo ..... language features

pīkaunga kōrero ..... oral language demands
 tautohu ..... identify

tātari ..... analyse
 whakataurite ..... compare

NGĀ WHANAKETANGA ME NGĀ TAU KURA							
							5
							4
							3
							2
							1
Tau kura 1	Tau kura 2	Tau kura 3	Tau kura 4	Tau kura 5	Tau kura 6	Tau kura 7	Tau kura 8